

URZĄD STATYSTYCZNY W BYDGOSZCZY



WARUNKI PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W 2009 R.

www.stat.gov.pl/bydgosz

OPRACOWANIA SYGNALNE

Szeroko rozumiane pojęcie warunków pracy obejmuje m. in. charakterystykę warunków pracy, wypadki przy pracy, czas pracy i strajki. W niniejszym opracowaniu zawarto dane dotyczące warunków pracy i wypadków przy pracy w województwie kujawsko-pomorskim.

*Informacje na temat **warunków pracy** uzyskiwane są na podstawie rocznego badania prowadzonego na formularzu Z-10. Badaniem tym objęte są jednostki sprawozdawcze zatrudniające powyżej 9 osób (bez rolników indywidualnych).*

Warunki pracy to zespół czynników występujących w środowisku pracy, wynikających z procesu pracy oraz czynników związanych z wykonywaniem pracy. Informacje o pracownikach zatrudnionych w warunkach zagrożenia dotyczą osób narażonych na działanie czynników związanych:

- *ze środowiskiem pracy (substancje szkodliwe, przemysłowe pyły zwłókniające, hałas, wibracja, gorący lub zimny mikroklimat itp.),*
- *z uciążliwością pracy (wymuszona pozycja ciała, nadmierne obciążenie fizyczne, niedostateczne oświetlenie stanowiska pracy itp.),*
- *z czynnikami mechanicznymi (szczególnie niebezpieczne maszyny).*

*Dane o **wypadkach przy pracy** uzyskiwane są ze statystycznej karty wypadku przy pracy Z-KW. Badaniem tym objęte są wszystkie jednostki bez względu na rodzaj prowadzonej działalności (z wyłączeniem rolników indywidualnych). W jednostkach budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego dane dotyczą tylko pracowników cywilnych.*

Badanie dostarcza informacji o osobach poszkodowanych oraz o miejscach, przyczynach i konsekwencjach zdarzeń. Dane o wypadkach przy pracy charakteryzują osoby, które uległy wypadkom indywidualnym i zbiorowym.

Za wypadek przy pracy lub wydarzenie traktowane na równi z wypadkiem przy pracy uważa się nagle zdarzenie powodujące uraz lub śmierć osoby poszkodowanej, wywołane przyczyną zewnętrzną związaną z pracą.

* * *

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA

Warunki pracy są ważnym zagadnieniem opisującym skalę zagrożeń i rodzaje środków podejmowanych w działaniach profilaktycznych, wspomagających prowadzenie odpowiedniej polityki w zakresie poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy.

W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim badaniem warunków pracy objętych było 3,8 tys. zakładów zatrudniających 247,2 tys. osób.

TABL. 1 Zatrudnieni^a w warunkach zagrożenia według płci, sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Zatrudnieni w warunkach zagrożenia		
	ogółem	w tym kobiety	
		w liczbach bezwzględnych	w % ogółem
OGÓŁEM 2008	28129	6560	23,3
2009	23909	5081	21,3
2008=100	85,0	77,5	x
sektor publiczny 2008	6695	1664	24,9
2009	4653	1429	30,7
2008=100	69,5	85,9	x
sektor prywatny 2008	21434	4896	22,8
2009	19256	3652	19,0
2008=100	89,8	74,6	x
w tym:			
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	202	16	7,9
Przemysł	16914	3193	18,9
w tym przetwórstwo przemysłowe	15500	3038	19,6
Budownictwo	1682	74	4,4
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	1165	202	17,3
Transport i gospodarka magazynowa	1951	383	19,6
Edukacja ^b	414	178	43,0
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	1088	950	87,3

a Liczeni tylko jeden raz w grupie czynnika przeważającego. b Szkolnictwo wyższe.

PKD 2007), spośród przebadanej w 2009 r. zbiorowości największą liczbę osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia czynnikami szkodliwymi stanowiły osoby zatrudnione w przemyśle, tj. 70,7 % udziału w liczbie ogółem. Ponadto znaczący udział odnotowano w przypadku zatrudnionych: w transporcie i gospodarce magazynowej (8,2 % udziału) oraz w budownictwie (7,0 % udziału). Do rodzajów działalności przedsiębiorstw, w których wystąpiło największe natężenie zagrożenia dla zdrowia (mierzone liczbą zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 osób objętych badaniem) zaliczyć należy: transport i gospodarkę magazynową – 147,8 osób/1000 zatrudnionych (w tym 29,0 kobiet), oraz przemysł – 134,7 osób (w tym 25,4 kobiet), z czego w samym przetwórstwie przemysłowym wskaźnik ten był wyższy niż w całej sekcji i wyniósł 137,2 (w tym 26,9 w przypadku kobiet).

Przestrzenne zróżnicowanie liczby zagrożeń dla stanowisk pracy związanych z czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia ściśle związane jest z infrastrukturą i dużą koncentracją w regionie zakładów pracy na obszarach wysoce zurbanizowanych. W Kujawsko-Pomorskim największej osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 mieszkańców zanotowano w miastach: Toruniu (19,3) i Włocławku (17,2) oraz w powiatach: brodnickim (29,7) i świeckim (20,1).

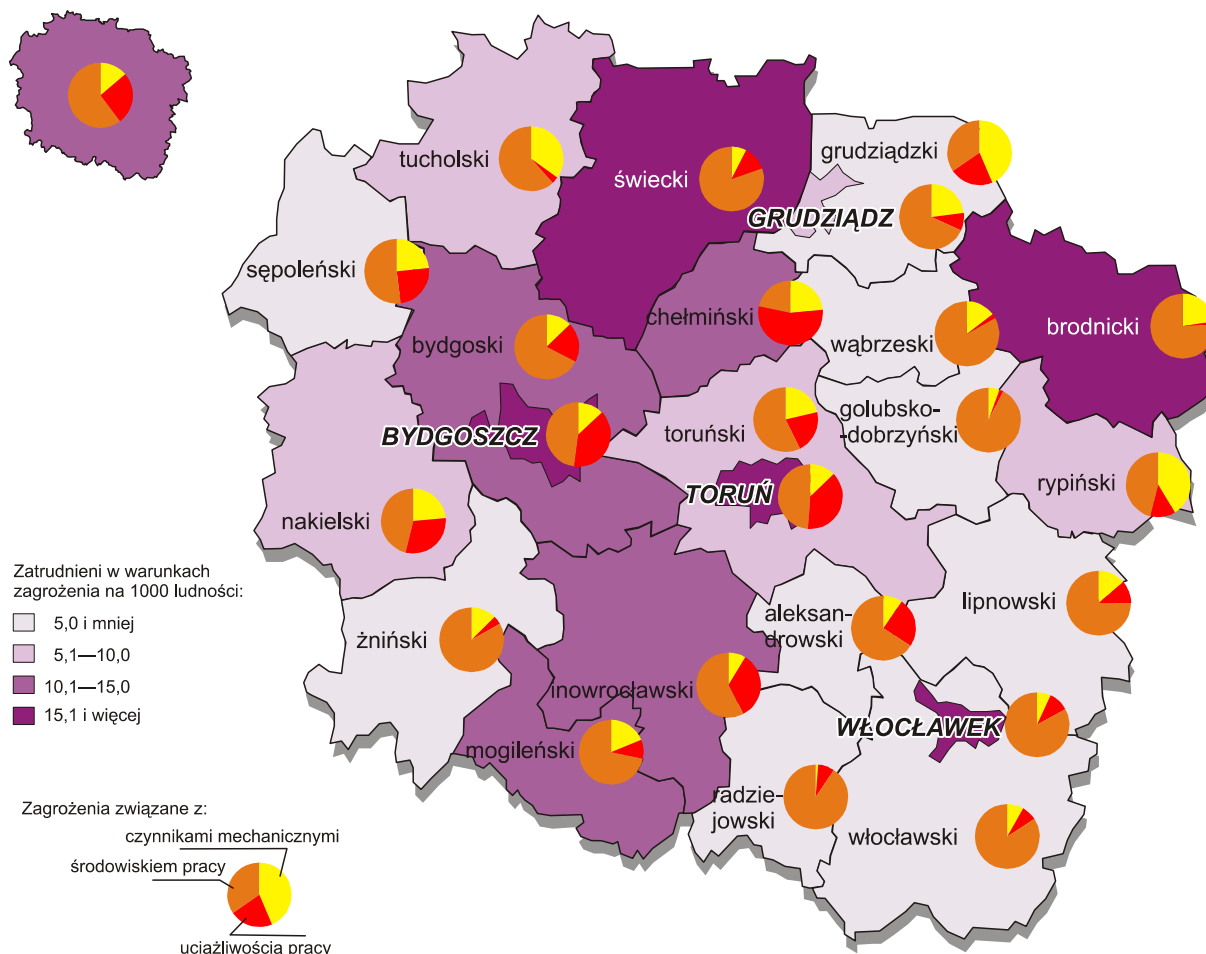
W warunkach zagrożenia **zatrudnionych** było 23,9 tys. osób (licząc jeden raz w grupie czynnika przeważającego), czyli 9,7 % ogółu pracowników w przebadanych przedsiębiorstwach. Był to udział o 1,2 pkt. proc. niższy niż w 2008 r.

Ogólne zatrudnienie w warunkach zagrożenia w przedsiębiorstwach, porównując z rokiem ubiegłym, zmniejszyło się o 11,3 % (w kraju spadek o 8,3 %), co wskazuje na poprawę bezpieczeństwa warunków pracy.

Udział **kobiet** w grupie zatrudnionych w warunkach zagrożenia wynosił w 2009 r. 21,3 % (w kraju udział kobiet w liczbie ogółem wyniósł 16,7 %) i był o 2,0 pkt. proc. niższy niż przed rokiem.

Biorąc pod uwagę **rodzaj prowadzonej działalności** (według

ZATRUDNIENI W WARUNKACH ZAGROŻENIA CZYNNIKAMI SZKODLIWYMI I NIEBEZPIECZNYMI DLA ZDROWIA WEDŁUG POWIATÓW W 2009 R.



W 2009 r. w województwie kujawsko-pomorskim najczęściej występowało zagrożeń związanych ze **środowiskiem pracy**, czyli 61,0 % wszystkich zagrożeń (14,6 tys. zagrożeń). Najczęściej ten typ zagrożenia (w przeliczeniu na liczbę osobozagrożeń, tj. liczby osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia liczonych tyle razy, na ile czynników osoby te były narażone) spowodowany był przez:

- hałas (69,6 % udziału; w 2008 r. – 68,5 %),
- substancje chemiczne (7,3 %; wobec 3,7 %),
- przemysłowe pyły zwłókniające (7,1 %; wobec 7,7 %),
- mikroklimat zimny (4,7 % udziału; wobec 6,9 % w 2008 r.).

W tym samym czasie w warunkach zagrożenia związanych z **uciążliwością pracy** pracowało 24,6 % ogółu zatrudnionych w uciążliwych warunkach (w 2008 r. było to mniej o 1,0 pkt proc.), zaś udział zatrudnionych w warunkach zagrożenia związanych z **czynnikami mechanicznymi** wynosił 14,4 % (o 0,8 pkt. proc. mniej).

OCENA I ELIMINACJA RYZYKA ZAWODOWEGO

Jednym z celów badania warunków pracy jest uzyskanie informacji dotyczących działań profilaktycznych związanych z oceną ryzyka zawodowego. W 2009 r. **ocenę ryzyka** zawodowego prze-

prowadzono dla 60,9 tys. stanowisk pracy, na których zatrudnionych było 89,9 tys. osób. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba stanowisk objętych oceną ryzyka zwiększyła się o 11,9 %. Liczba osób zatrudnionych na badanych stanowiskach zmniejszyła się w porównaniu z 2008 r. o 9,5 %.

TABL. 2 Stanowiska pracy i zatrudnieni na stanowiskach pracy, dla których dokonano oceny ryzyka zawodowego według sektorów własności i sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stanowiska pracy, na których						Zatrudnieni, u których				
	przepr rowadzono ocenę ryzyka zawodo wego	wylimi nowano lub ogra niczono ryzyko zawodo we	zastosowano środki do wyeli minowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			przepr rowadzono ocenę ryzyka zawodo wego	wylimi nowano lub ogra niczono ryzyko zawodo we	zastosowano środki do wyeli minowania lub ograniczenia ryzyka zawodowego			
			tech niczne	organiza cyjne	ochrony indywi dualnej			tech niczne	organiza cyjne	ochrony indywi dualnej	
OGÓLEM	2008 2009	54415 60890	24761 25015	6850 7333	11101 9249	14117 13957	99317 89922	44571 37471	12485 12330	21498 14540	22959 20858
	2008=100	111,9	101,0	107,1	83,3	98,9	90,5	84,1	98,8	67,6	90,8
sektor publiczny	2008 2009	10676 10642	5064 3354	940 1014	2843 1215	1907 1660	22020 15560	11561 5610	1813 1790	7745 2407	3469 2769
	2008=100	99,7	66,2	107,9	42,7	87,0	70,7	48,5	98,7	31,1	79,8
sektor prywatny	2008 2009	43739 50248	19697 21661	5910 6319	8258 8034	12210 12297	77297 74362	33010 31861	10672 10540	13753 12133	19490 18089
	2008=100	114,9	110,0	106,9	97,3	100,7	96,2	96,5	98,8	88,2	92,8
w tym:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo		1385	780	295	320	535	1548	920	323	401	617
Przemysł		31136	13201	4219	4993	7341	49063	20514	7593	8253	11161
w tym przetwórstwo przemysłowe		27070	11916	3675	4474	6641	44082	18593	6624	7485	10129
Budownictwo		7675	4338	1151	1198	2684	9743	5231	1536	1475	3342
Handel; naprawa po jazdów samochod owych		11499	3810	943	1383	2117	14847	5518	1588	1741	3095
Transport i gospodarka magazynowa		2320	1184	208	542	405	2764	1490	291	732	441
Edukacja ^a		297	7	–	–	7	405	9	–	–	9
Ochrona zdrowia i po moc społeczna		4888	1399	430	706	664	8793	2976	909	1634	1499

^a Tylko szkolnictwo wyższe.

W województwie kujawsko-pomorskim w 2009 r. największą liczbę stanowisk objętych oceną ryzyka zawodowego odnotowano w przemyśle – 31,1 tys. oraz handlu i naprawach pojazdów samochodowych – 11,5 tys. Zatrudnionych na tych stanowiskach było odpowiednio: 49,1 i 14,8 tys. osób.

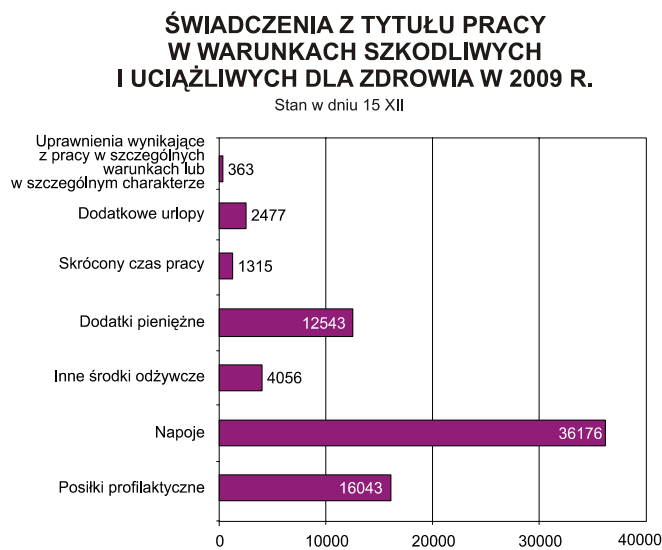
Eliminując ryzyko zawodowe sięgano po:

- środki ochrony indywidualnej, które zastosowano na 55,8 % stanowisk (spadek w skali roku o 1,2 pkt proc.),
- zmiany organizacyjne, które objęły 37,0 % stanowisk, co przełożyło się na spadki w porównaniu z rokiem poprzednim o 7,8 pkt proc.,
- środki techniczne zastosowane w przypadku 29,3 % stanowisk; w skali roku nieznaczny wzrost o 1,6 pkt proc.

Ogółem liczba stanowisk pracy, na których **wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe** wzrosła w porównaniu z rokiem poprzednim o 1,0 %, przy czym w sektorze prywatnym odnotowano wzrost o 10,0 %, a w sektorze publicznym – spadek o 33,8 %. Najwięcej stanowisk, na których wyeliminowano lub ograniczono ryzyko zawodowe odnotowano w przemyśle – 13,2 tys. oraz w budownictwie – 4,3 tys. Zatrudnienie na tych stanowiskach dla przemysłu wynosiło 49,1 tys. osób, natomiast w budownictwie – 5,2 tys. osób.

ŚWIADCZENIA I ODSZKODOWANIA

Badanie warunków pracy dostarcza również informacji o świadczeniach z tytułu pracy w warunkach szkodliwych i uciążliwych dla zdrowia.



Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w 2009 r. wypłacono w Kujawsko-Pomorskim 1024 odszkodowania o przeciętnej wysokości 2799,7 tys. zł. W porównaniu z 2008 r. można zauważyć spadek liczby udzielonych odszkodowań o 8,4 %, przy jednoczesnym wzroście wartości średniego kosztu odszkodowania o 22,3 %.

W sektorze prywatnym liczba świadczeń wyniosła 799 i w porównaniu z 2008 r. spadła o 6,6 %, zaś średni koszt odszkodowania wyniósł 2831,2 zł i wzrósł w skali roku o 28,2 %.

Najwięcej świadczeń wypłacono w jednostkach z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 481, a średni koszt odszkodowania przypadającego na 1 świadczenie wyniósł 2705,8 złotych.

WYPADKI PRZY PRACY

W województwie kujawsko-pomorskim w badanym roku zarejestrowano 4,9 tys. wypadków przy pracy i traktowanych na równi z wypadkami przy pracy, w których zostało poszkodowanych 5,0 tys. osób. W stosunku do 2008 r. odnotowano spadek zgłoszonych wypadków o 13,6 % i liczby poszkodowanych o 12,8 %. *Liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy w Kujawsko-Pomorskim stanowi 5,7 % ogólnej liczby poszkodowanych w kraju.* Podobnie jak w 2008 r., najczęściej wypadkom ulegali mężczyźni i stanowili oni 71,2 % ogółu poszkodowanych.

W 2009 r. liczba poszkodowanych w **wypadkach zbiorowych** wzrosła w stosunku do ub. roku o 58,0 %.

W analizowanym roku odnotowano spadek w stosunku do ub. roku liczby poszkodowanych w wypadkach przy pracy, natomiast liczba **zdarzeń śmiertelnych** wzrosła o 15,0 % (do 23 wypadków). Podobnie jak w 2008 r., ponad 89 % ogółu poszkodowanych w wypadkach przy pracy w 2009 r.

stanowiły osoby, które uległy wypadkom powodującym **lżejsze uszkodzenie ciała** (spadek w skali roku o 12,8 %). Liczba wypadków powodujących **ciężkie uszkodzenie ciała** również zmniejszyła się w stosunku do 2008 r. (o 16,3 %).

Podobnie jak w latach ubiegłych, największy udział wypadków przy pracy odnotowano w sektorze prywatnym, tj. 73,5 % ogólnej liczby wypadków. Największą liczbę osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy zarejestrowano: w przemyśle przetwórczym – 39,3 % liczby ogółem, w handlu i naprawach pojazdów samochodowych – 14,5 % oraz w budownictwie – 11,3 % udziału.

Najwięcej osób, bo 3,9 tys., uległo wypadkom w dużych przedsiębiorstwach (powyżej 49 zatrudnionych osób), co stanowi 78,8 % ogółu poszkodowanych.

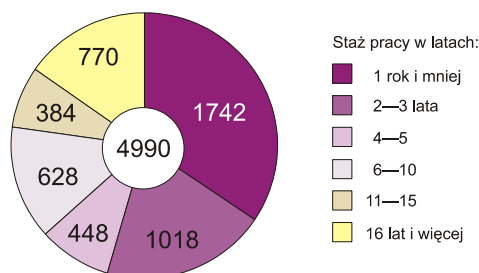
Biorąc pod uwagę staż pracy oraz wiek poszkodowanych najczęściej były to osoby:

- pracujące nie dłużej niż 3 lata (44,7 % ogółu poszkodowanych),
- w wieku 25–34 lata (29,5 % ogółu poszkodowanych).

W 2009 r. głównymi **zdarzeniem powodującymi uraz** osób poszkodowanych były: uderzenie przez obiekt w ruchu (22,9 %), zderzenia lub uderzenia w nieruchomy obiekt (21,5 %) oraz kontakt z przedmiotem ostrym, szorstkim, chropowatym (18,5 %). **Przyczyną** ponad połowy wypadków przy pracy było nieprawidłowe zachowanie się pracownika (54,7 % ogólnej liczby przyczyn) spowodowane m.in. nieznaną zagrożenia,

POSZKODOWANI WEDŁUG STAŻU PRACY W 2009 R.

Stan w dniu 30 XII



TABL. 3. Poszkodowani w wypadkach przy pracy według rodzajów wypadków sektorów własności i wybranych sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	W wypadkach		
		śmier- telnych	ciężkich	lżej- szych
OGÓLEM	2008 5720	20	49	5651
	2009 4990	23	41	4926
	<i>2008=100</i> 87,2	<i>115,0</i>	<i>83,7</i>	<i>87,2</i>
sektor publiczny	2008 1355	7	4	1314
	2009 1321	1	6	1314
	<i>2008=100</i> 97,5	<i>14,3</i>	<i>150,0</i>	<i>100,0</i>
sektor prywatny	2008 4365	13	45	4307
	2009 3669	22	35	3612
	<i>2008=100</i> 84,1	<i>169,2</i>	<i>77,8</i>	<i>83,9</i>
w tym:				
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	115	1	1	113
Przemysł	2179	5	23	2151
w tym przetwórstwo przemysłowe	2015	5	19	1991
Budownictwo	530	11	9	510
Handel; naprawa pojazdów samochodowych	659	–	2	657
Transport i gospodarka magazynowa	229	5	4	220
Administrowanie i działalność wspierająca	116	–	–	116
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	278	1	1	276
Edukacja	218	–	–	218
Ochrona zdrowotna i pomoc społeczna	422	–	1	421

lekceważeniem poleceń przełożonych lub niedostateczną koncentracją uwagi na wykonywanej czynności. Kolejnymi częstymi przyczynami wypadków były: niewłaściwy stan czynnika materialnego (9,0 %) oraz brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym (8,3 %).

TABL. 4. Przyczyny wypadków przy pracy według sekcji PKD 2007

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ogółem	Niewłaściwy stan czynnika materialnego	Niewłaściwa organizacja		Brak lub niewłaściwe posługiwanie się czynnikiem materialnym	Nieuzyskanie sprzętu ochronnego	Niewłaściwe samowolne zachowanie się pracownika	Niewłaściwy stan psychofizyczny pracownika	Nieprawidłowe zachowanie się pracownika	Inna przyczyna	
			pracy	stanowiska pracy							
OGÓLEM	2008	11659	1003	659	660	968	185	914	254	6439	577
	2009	10149	911	543	569	844	168	729	199	5552	634
	<i>2008=100</i>	<i>87,0</i>	<i>90,8</i>	<i>82,4</i>	<i>86,2</i>	<i>87,2</i>	<i>90,8</i>	<i>79,8</i>	<i>78,3</i>	<i>86,2</i>	<i>109,9</i>
w tym:											
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo ...		280	27	14	11	15	2	9	7	186	9
Przemysł		4629	414	276	291	458	94	409	73	2414	200
w tym przetwórstwo przemysłowe		4280	377	261	277	427	85	390	70	2216	177
Budownictwo		1141	112	90	63	76	21	75	15	637	52
Handel; naprawa pojazdów samochodowych ...		1409	113	59	76	156	29	123	25	734	95
Transport i gospodarka magazynowa		478	56	15	17	25	5	28	8	272	52
Zakwaterowanie i gastronomia		99	7	5	7	7	1	3	1	61	7
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna ...		118	9	11	13	2	4	6	2	62	9
Administrowanie i działalność wspierająca		249	13	7	17	15	1	16	7	164	9
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne.....		453	43	12	19	21	5	22	9	279	43
Edukacja		342	32	9	8	20	2	16	16	165	74
Ochrona zdrowotna i pomoc społeczna		721	64	30	36	38	2	12	32	445	62

Opracowanie merytoryczne – Zespół pracowników Ośrodka Statystyki Rynku Pracy w składzie:
 Anna Dublasiewicz (tel. 523 669 378), Anna Krystowczyk, Marek Leszczyński.

Redakcja techniczna, skład i grafika komputerowa

– Wydział Opracowań Statystycznych i Udostępniania Informacji

e-mail: InformatoriumUSBdG@stat.gov.pl

Informatorium Statystyczne: 052 36 69 400